Magasin ng BAGONG Buhay

Linggo, Agosto 19, 1951

LIBRARY
AUG 29 1951

RIALTO—AGOSTO 25 -- SEPTIYEMBRE 3

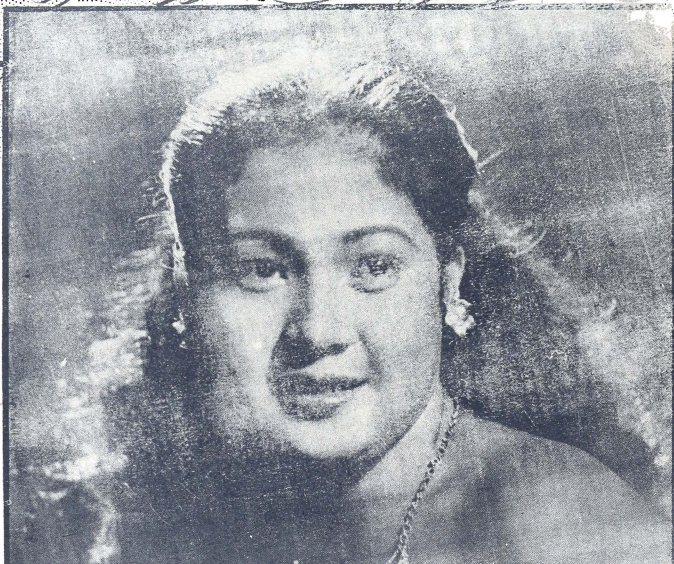

Nita Hermosa

Bagong sumisikat na bituin ng LVN Pictures. Marami ang humuhulang siya'y dagling magluluningning sa langit ng pelikulang tagalog dahil sa angking karilagan at sa ipinamamalas na katangian sa pagkilos sa harap ng kamera.

*Bagong Buhay

Higit na Kinatatakutan Kaysa Sandata . . .

Nalathala kamakailan sa "The Louisville Courier-Journal," Louisville, Kentucky, Estados Unidos

---

"Gilingan" ng Pulahan

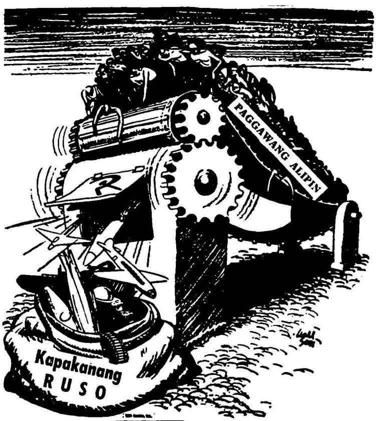

Nalathala naman sa "The Manchester Morning Union," Manchester, New Hampshire, Estados Unidos

ALAM BA NINYO?

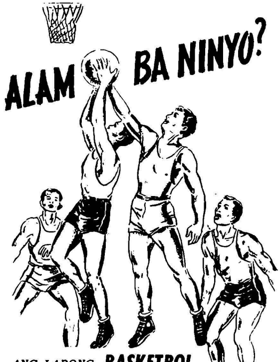

ANG LARONG **BASKETBOL,** *AY TINUKLAS NI JAMES NAISMITH NOONG TAONG 1891 SA YMCA COLLEGE SA SPRINGFIELD, MASS. KALIMITANG GINAGANAP SA LOOB NG ISANG NAKUKULONG NA PALARUAN, ANG BASKETBOL AY PINAGTUTUNGGALIAN NG DALAWANG KOPONAN NA ANG BAWA'T PANGKAT AY NAGSISIKAP NA MAKAPAGBUSLO NG BOLA UKOL SA KANIKANILANG PANIG.*

"OKLAHOMA A & M" **basketball type championship tennis shoes.**

Katulad ng ibang kinagigiliwang laro sa palakasan, ang basketbol ay nangangailangan ng malinis na pamamaraan ng bawa't koponan, lakas ng katawan, bilis at tatag ng isipan, at maliksing pagkilos ng mga paa. Nguni't ano man ang larong piliin ninyo, laging tiyakin ang inyong sarili sa isang ganap at kasiyasiyang laro sa pagsusuot ng nangungunang sapatos na goma sa kapuluan. Sa moda, halaga at pagtatagal, ang mga sapatos na gomang JACINTO ay hindi magagapi!

Jacinto
RUBBER & PLASTICS CO., INC.
5TH AVENUE, GRACE PARK • TEL. 2-67-62

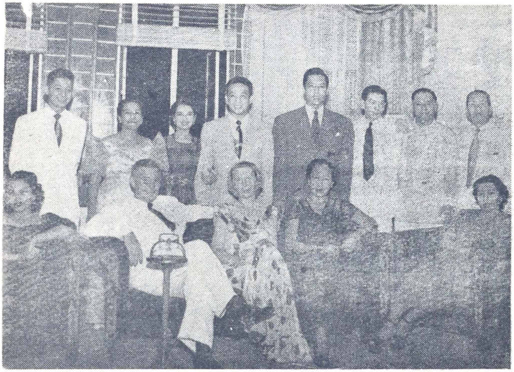

Sa Kaarawan Ng Pangulo Ng Premiere Productions

Mga larawang kuha ni BEN ROXAS

ISA PANG makulay na kabanata ang naparagdag sa buhay ni Dr. Ciriaco Santiago, pangulo ng Premiere Productions, Inc., nang maluwalhating ipagdiwang ang kanyang kaarawan noong ika-8 ng Agosto. Kabilang sa mga nagsipaghandog ng pagbati sina Linda Estrella (makikita sa larawan sa kaliwa), Hukom at Gng. Jose O. Vera ng Sampaguita Pictures, Gng. Jose Perez, Benigno Aquino, Jr., Gng. Adela H. Santiago, Tessie Quintana, Johnny at Efren Reyes, at Mannie de Leon ng LVN.

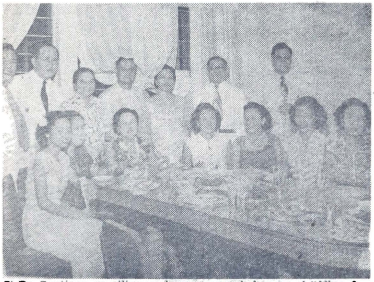

Si Dr. Santiago, sa piling ng kanyang maybahay na si "Aling Adela" at ng malalapit na kamag-anak, na masasayang napakuha ng larawan pagkatapos ng masaganang hapunang pinagsaluhan ng mga naging panauhin.

Sina Direktor at Gng. Manuel Conde at ang bituing si Joan Page ay di rin nakalimot na maghandog ng "maligayang bati" sa pangulo ng Premiere. Kasama nila sa larawan sina Rod Banal, Amado Dalupan at Leon Manabat ng "Bagong Buhay".

Sa isang biro ng may-kaarawan ay nangapangiti sina Gil de Leon, Cecilio Joaquin, Cora Madrid, Jose Padilla, Jr., Lilia Dizon at Alfonso Carvajal. Ang atim na bituin ay nagsipaghandog ng mahahalagang alaala sa "Ama" ng Premiere.

Bahagi ng makapal na taong sumaksi sa "Press Preview" ng pelikulang "Diego Silang" na itinanghal sa estudyo ng Premiere Productions kaugnay ng pagdiriwang sa kaarawan ni Dr. Ciriaco Santiago. Ang panoorin ay nagtamo ng papuri ng madla.

Sa Larangan Ng Digmaan Sa Korea . . .

Mga larawang kuhang USIS

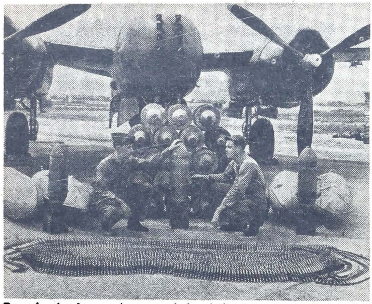

Bago lumipad na patungo sa bobombahing purok ng mga pulahan, maingat na sinusuri muna ng dalawang pilotong ito ng Hukbong Panghimpapawid ng Estados Unidos ang mga sandatang tataglayin ng kanilang B-26, kabilang ang 4 na tangkeng "napalm," 28 bombang panunog at 6,000 punlo ng .50-kalibreng masinggan. Ang pagdadala ng marami at mabibigat na sandata ay siyang nakapagbibigay ng di matatawarang lakas sa Hukbong Panghimpapawid ng Magkakaanib.

Ilang samahan sa pagkakawanggawa na itinatag ng Nagkakaisang mga Bansa ang kumakalinga sa mga batang Koreanong naulila dahil sa pananalakay ng mga pulahan. Makikita sa larawan ang limang batang magkakapatid na ang mga magulang ay napatay ng mga komunista. Sila'y nasa pag-aaruga ng mga pari at madreng Koreano.

Ang mga bulubundukin sa mga larangan sa Korea ay siyang napipiling gawing tanggulan ng hukbo ng Magkakaanib. Makikita ang isang kawal Amerikanong matamang nagmamasid at naghahanap ng mga kaaway sa pamamagitan ng kanyang largabista.

Sa mga sandali ng pamamahinga, ang mga kawal ng Magkakaanib ay nagtatamasa ng mga kaluwagan at kasiyahang katulad ng karaniwang mamamayan. Sa larawan ay makikita ang dalawang kawal Koreanong nag-aadobo ng manok para sa kanilang pananghalian, habang ang kanilang radyo ay bukas at nagpaparinig ng magagandang tugtugin.

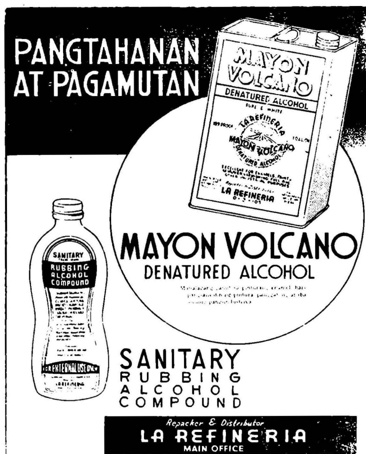

Mga Balita Sa Larawan Buhat Sa Kabilang Ibayo Ng Dagat

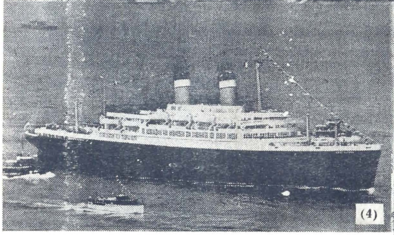

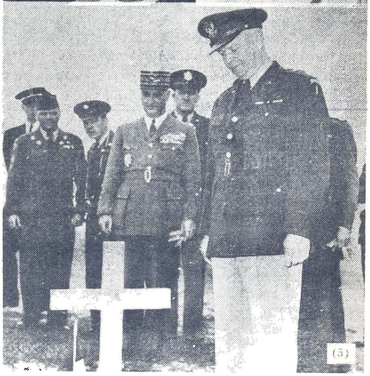

(1) Isang malagim na sakuna ang naganap kamakailan sa Colorado, Estados Unidos nang sumalpok sa tuktok ng isang bundok ang isang aeroplanong may sakay na 50 katao. Nasawi ang lahat ng pasahero at baha-bahagi na lamang ng nagkaputul-putol na mga katawan ang natagpuan ng pangkat na sumaklolo. Makikita sa larawan ang mga labi ng sasakyang-panghimpapawid at ng mga kulang-palad na pasahero.

(2) Kabilang sa mga Pilipinong nasa ibang bansa at tumutuklas ng karunungan sa paglilimbag ay si Manuel D. Benipayo ng Maynila. Makikitang sinusubok niya ang isang makina sa pagsasaka ng pruweba, sa ilalim ng pagtuturo ni Propesor Frederick Amery ng Carnegie Institute of Technology.

(3) Isa pang Pilipinong "nagsusunog ng kilay" sa kabilang ibayo ng dagat ay si Dr. Lourdes Espiritu. Sa larawan ay may ginagawa siyang eksperimento na kasama ng isang kamag-aaral sa School of Public Health sa Unibersidad ng Pittsburgh. Si Dr. Espiritu ay nagpapakadalubhasa sa karunungan sa panggagamot, at sa pagbabalik sa Maynila ay magpapatuloy ng pagtuturo sa Unibersidad ng Pilipinas.

(4) Ang pinakamabilis at pinakamakabagong bapor sa Estados Unidos sa kasalukuyan ay ang "SS Constitution" na makikita sa larawan. Nakapaglululan ng 1,000 pasahero at maaaring ayusin upang makapagdala ng 5,000 katao, ang sasakyang-dagat na itong nagkakahalaga ng $25,000,000 ay nakatakdang maglingkod sa mga puwerto sa Mediteraneo.

(5) Nang gunitain kamakailan ang ika-pitong anibersaryo ng paglunsad ng Hukbo ng Magkakaanib sa Normandy, Pransiya noong panahon ng ikalawang digmaang pandaigdig, ay dumalaw si Hral. Dwight D. Eisenhower sa dalampasigan ng Normandy upang sumaksi sa ginanap na seremonya sa alaala ng mga nasawing kawal ng Demokrasya. Makikitang nagdarasal ang Kataastaasang Pinuno ng Magkakaanib sa Europa sa harap ng puntod ng isang kawal ng Estados Unidos na nasawi sa makasaysayang paglunsad.

(Mga larawang kuha ng USIS)

Maikling Katha

ni Genoveva D. Edroza

Kuwento Ni "Mabuti"

HINDI ko na siya nakikita ngayon. Nguni sinasabi nilang naroon pa siya sa dating pinagtuturuan, sa luma at walang pintang paaralang una kong kinakitaan sa kanya. Sa isa sa mga lumang silid sa ikalawang palapag, sa itaas ng lumang hagdang umiingit sa bawa't hakbang, doon sa kung manunungaw ay matatanaw ang maitim na tubig ng isang estero, naroon pa siya't nagtuturo ng mga kaalamang pang-aklat — at bumubuhay ng isang uri ng karunungang sa kanya ko lamang natutuhan.

Lagi ko siyang iuugnay sa kariktan ng Buhay. Saanman may kagandahan: sa isang tanawin, sa isang isipan o sa isang tunog kaya, nakikita ko siya at ako'y lumiligaya. Nguni walang ano mang maganda sa kanyang anyo at sa kanyang buhay...

Siya ay isa sa pinakakaraniwang guro roon. Walang sino mang nag-ukol sa kanya ng pansin. Mula sa kanyang pananamit hanggang sa paraan ng pagdadala niya ng mga pananagutan sa paaralan, walang masasabing ano mang di-pangkaraniwan sa kanya.

Siya'y tinatawag naming lahat na si **Mabuti** kung siya'y nakatalikod. Ang salitang iyon ang bukambibig niya. Iyon ang simula ng halos lahat ng kanyang pagsasalita. Iyon ang pumapalit sa mga salitang hindi niya maala-alala kung minsan, at nagiging pamuno sa mga sandali ng pag-aalanganin. Sa isang paraang hindi malirip, iyon ay naging salaminan ng uri ng paniniwala niya sa buhay.

"Mabuti," ang sasabihin niya "...ngayo'y magsisimula tayo sa araling ito. Mabuti nama't umabot tayo sa bahaging ito... Mabuti... mabuti...!"

Hindi ako kailanman nagtatapat sa kanya ng anuman kungdi lamang nahuli niya akong minsang lumuluha: nang hapong iyo'y iniluluha ng bata kong puso ang isang pambata ring suliranin.

Noo'y magtatakipsilim na at maliban sa pabugsu-bugsong hiyawan ng mga nagsisipanood sa pagsasanay ng mga manlalaro ng paaralan, ang buong paligid ay tahimik na. Sa isang tagong sulok ng silid-aklatan, pinilit kong lutasin ang aking suliranin sa pagluha. Doon niya ako natagpuan.

"Mabuti't may tao pa pala rito," ang wika niyang ikinukubli ang pag-aagam-agam sa tinig. "Tila may suliranin ka... mabuti sana kung makatutulong ako."

Ibig kong tumakas sa kanya at huwag nang bumalik pa kailanman. Sa bata kong isipan ay ibinilang kong kahihiyan at kaabaan ang pagkikita pa naming muli sa hinaharap, pagkikitang magbabalik sa gunita ng hapong iyon. Nguni hindi ako nakakilos sa sinabi niya pagkatapos. Napatda ako at napaupong bigla sa katapat na luklukan.

"Hindi ko alam na may tao rito... naparito ako upang umiyak din."

Hindi ako nakapangusap sa katapatang naulinig ko sa kanyang tinig. Nakababa ang kanyang paningin sa aking kandungan. Mayamaya pa'y nakita ko ang bahagyang ngiti sa kanyang labi.

Tinanganan niya ang aking mga kamay at narinig ko na lamang ang tinig ko sa pagtatapat, ng suliraning sa palagay ko noo'y siya nang pinakamabigat. Nakinig siya sa akin, at ngayon, sa paglingon ko sa pangyayaring iyo'y nagtataka ako kung paanong napigil niya ang paghalakhak sa gayong kamusmos na bagay. Nguni siya'y nakinig nang buong pagkaunawa, at alam kong ang pagmamalasakit niya'y tunay na matapat.

SA WAKAS, NAUNAWAAN NIYA ANG MALUPIT NA KATOTOHANANG BUMABALOT SA BUHAY NG BUTIHING GURONG NAGING KAHINGAHAN NG KANYANG DAMDAMIN

Lumabas kaming magkasabay sa paaralan. Ang panulukang maghihiwalay sa ami'y natatanaw na nang bigla akong makaalala.

"Siyanga pala, Ma'am, kayo? Kayo nga pala? Ano ho iyong nagtaboy sa inyo sa sulok na iyon na... iniiyakan ko?"

Tumawa siya nang marahan at inulit ang mga salitang iyon: "ang sulok na iyon na... iniiyakan natin... nating dalawa." Nawala ang marahang halakhak sa kanyang tinig: "Sana'y masasabi ko sa iyo, nguni... ang suliranin ko'y hindi para sa mga bata pang gaya mo. Mabuti sana'y hindi maging iyo ang ganoong uri ng suliranin... kailanman. Ang ibig kong sabihi'y... maging higit na mabuti sana sa iyo ang... Buhay."

Si Mabuti'y naging isang ba-

(Buklatin sa pahina 12)

Nang MAGDAAN ANG DALUYONG

MGA ULAT AT KURUKURO UKOL SA DIGMAAN SA PILIPINAS

Sinulat ni Faustino Aguilar

(KARUGTONG)

May mga kuro-kuro ngayong kumakalat tungkol sa sukat mangyaring paglunsad ng kalaknang hukbong amerikano sa Luson. Marami ang nagpapalagay na ang paglulunsad ay gagawin hindi sa iisang pook lamang kundi sabay-sabay at sa maraming dako at manapa'y gumamit ang magsisilunsad ng mga kawal na ibababa ng aeroplano. Ang mga nag-aakala ng ganito'y nanghahawak sa dami ng mga kawal na hapong nakalipana sa malalawak na lalawigan ng Luson, na maaaring magsidalunong sa lulunsaran ng mga amerikano kung sa iisang pook lamang sila magsisibaba, samantalang ang karamihang iyan ay mangapipikot sa kasalukuyan nilang mga kinatatayuan kung sa lahat na nang dako'y sasalakayin sila. At saka, alam nang walang pagsala ng mataas na pamunuan ng Hukbo ng Estados Unidos ang pagkalatag sa buong Luson ng mga "guerilla" at hindi alangang ipalagay na ang tulong na lakas na ito, ay gagamitin at sasamantalanin sa pagpalis sa kaaway. Ang mga pala-palagay ay nakaabot sa pag-aakalang isa sa mga bababaang pook ng Luson ay ang look na rin ng Mynila, na lubhang malapit sa Mindoro. Ang pangyayari na ring ibig man ng mga hapon at bagay namang kanilang pinagsasakitan ng di-gagaano, na mapaalis sa Mindoro ang mga amerikano, hangga ngayong magiisang buwan na halos ay di pa rin nasusunod, ay nagpapatotoong ang kasalukuyang mga kasangkapang gamit sa Pilipinas ng Hukbong Hapon sa pakikidigma, ay sapat marahil sa matapang na pagtatanggol, nguni't kapos at hindi angkop sa pagpapaalis o pagpuksa sa nakalunsad at kung ang Mindoro ay mahandang lubos sa isang himpilang panggagalingan ng kagamitang kakailanganin ng magsisisalakay; ang paglulunsad ng isang malaking bahagi ng Hukbo sa look ng Maynila, kasabay ng kalahatang paglusob sa buong Luson ng amerikano, ay sukat mangyari at hindi maipalalagay na pangarap lamang. Darating na ang mga pangyayari, sa aking akala, na magpapatibay o magpapawalang-halaga sa ganitong mga palagay ng nangalinip, sapagka't sa isang katotohanan nagkakasang-ayon ang lahat: na sa mga unang buwan ng taong, 1945, ay may pagkakahinatnan ang kasalukuyang kalagayan ng Pilipinas at ng mga pilipino. Nababalita na ngayong ika-4 ng Enero ng 1945, na isang bahagi ng mga pandigmang ingles ay dumating sa Australya at napailalim sa pag-uutos ni Al. Nimitz.

Walang lakas at kapangyarihang makapipigil sa takbo ng mga pangyayari at sa aba ng mga magtatangkang humadlang sa pagbabalikwas ng bayan, na ang tunay na laya at kapanatagan, ang hanap. Marami ang masasawi sa pagmamalupit na pupuhanin ng dayuhang hapon kung siya'y magigipit na, nguni't walang kaligtasang hindi pinamuhunanan ng dugo at buhay. Luwalhati at kapurihan sa mga anak ng bayang mangatitimbuwang sa landas. Dangal at pagkabunyi sa mga papalaring makatupad hanggang sa wakas ng dakilang tungkulin.

TINUTUNGO NA ANG MAYNILA

Noong ika-6 ng Enero ng 1945, ang mataas na pamunuan ng Hukbong Hapon sa Pilipinas, ay nagpalathala sa mga pahayagan ng sumusunod na patalastas:

> "Ang Hukbo ng Imperio ng Hapon ay magpapatuloy sa kanyang pakikilaban na pagpipilitang ang pangulong-bayan ng Republika at ang kanyang masusunurin sa utos na mga mamamayan, ay huwag magtiis ng mga sakuna ng digma.
> Gayonman, kung tatangkain ng Hukbong Amerikano, nang walang pakundangan sa dangal at kapakanan ng sambayanan, ang paggamit ng walang-taros sa nasasakupan ng lunsod sa mga kailangang militar, ang Hukbo ng Imperiong Hapon ay hindi mag-aalinlangan sa paggamit ng mahihigpit na paraan.
> Ang bayan ng Maynila ay dapat lumagay sa ikapagpapatuloy ng kapayapaan at kaayusan, na sundin ang mga tagubiling lagda ng Gobernador Militar ng Maynila.
> Ano mang kagagawang makaliligalig o tungo sa ikaliligalig ng pananahimik ng sambayanan ay lalapatan ng mabigat na parusa. **Ang Pinuno sa Pagtatanggol ng Hukbong Imperiong Hapon.**"

Sa gitna ng mga pangamba at pangingimbulo ng mamamayang taga-Maynila tungkol sa kung ano ang sukat na gawin ng Hukbong Hapon, pagkarakang makarating ang amerikano sa nasasakupan ng lunsod; ang ganyang patalastas ay naging kislap ng katotohanang hindi na ihahanap pa ng pagpapatibay. Maliwanag na nagsasabing ang pagdating dito ng amerikano, ay siyang titis na magpapaalab sa tangkang pagmamalupit na kinukuyom ngayon sa kanyang kalooban ng tinurang Hukbo, sapagka't ang pagsasabing kapag ginamit ng amerikano ang nasasakupan ng lunsod sa mga kailangang militar ay mag-uukol na siya ng mahihigpit na paraan, gayong ang paggamit ay hindi naman maiilagan sa labanang mangyayari gaya rin naman ng dikaariang huwag gamitin ngayon ng Hapon pati na ng mga simbahan kahi't ang ibig pa naman daw niya'y huwag magtiis ang sambayanan ng mga sakuna ng digma; ay katimbang na rin ng pagbababala ngayon pa na lahat ng katampalasanang maisip gawin, pagsunog ng mga bahay, paggiba ng malalaking gusali, pagpapasabog ng mga daan at tulay, pagbaril sa mga hindi lumalaban, ay gagawin na. Anupanga't nagtitining na, wala man dito at nalalapit pa lamang ang amerikano, ang tunay na niloloob ng Hapon sa kanyang pakunwaring pakikipagkaibigan sa pilipino. Kasangkapanin ang Pilipinas hanggang sa magkadurugdurog, mabusog lamang ang kanyang kasakiman sa pagiging hari at panginoon ng mga silanganin.

Katugon ng patalastas na iyan ay naglagda rin naman ng bagong mga tuntunin ang Gobernador Militar ng Maynila tungkol sa kailangang pagligpit ng mamamayan buhat sa ika-9 ng gabi araw-araw hanggang sa kinabukasang ika-5 ng umaga. Sa mga tuntuning ito'y ipinagbabawal ang magkalat ng mga balitang makapipinsala sa Hukbo ng Imperiong Hapon, ang paguusap-usap na nakapulutong sa mga daan, ang anumang pagpupulong kung wala munang pahintulot, ang paglakad ng samasama sa daan, anupa't hindi man ipinagbabawal ang pagpanaog sa bahay ay gayon na rin halos ang kahulugan, kung mahigpit na susudin ang lahat ng nauutos, upang huwag mapadawit sa kahi't anong sukat mangyari sa paglakad.

Ang taong-bayang nakatalos ng lahat ng ito, sa radio at sa mga pahayagan, ay nakararamdam na lalo pang hinihigit ngayon ng may hawak ang kanyang tali sa liig, datapwa't nag-aaliw na lamang sa pag-asang malapit na siyang matubos. Nagkakabalita ang sambayanan, kusa man siyang pinagbubulaanan ng radio ng Republika at ng mga pahayagang hapon sa Maynila, na sa mga baybaying dagat ng hilaga ng Luson ay may nagtatangkang lumunsad na bahagi ng Hukbo ng Estados Unidos, kahapon ika-7 ng Enero ng 1945, ang maghapunang salakay sa papawirin na ginawa ng maraming aeroplanong amerikano sa ilang paliparang hapon sa nasasakupan ng Malaking Maynila, ay ipinagsaloob ng marami na marahil ang sinasabing mga sasakyang punuan ng mga kawal amerikano sa tapat ng S. Fernando, La Union, at Lingayen, Pangasinan, ay naglulunsad na ng kanilang lulan, gayon ding salakay ang ginawa sa Maynila, nang ang Mindoro ay lunsaran at bagaman wala pang katibayang mapanghahawakan sa ganitong sapantaha, ang pagsasaloob ay pinapagtitining naman nang paniniwalang ang tinurang maraming sasakyan, na alinsunod na rin sa mga pahayagan ay natanaw nga sa dakong iyon na tila ang tangka ay maglunsad; ay hindi mananatili sa laot, bagkus lalapit sa katihan, saan mang dako ang talagang pakay, nguni't dadaong upang maglunsad ng sakay. Hindi nga mapag-aalinlanganan, na sa mga sandaling ito ay may malaking labanan sa hilaga ng Luson, sa alinmang baybay-dagat kung hindi pa nakapaglulunsad, at saan mang kapatagang malayo pa sa Maynila, kung nakapaglunsad na. Isang malaking pulutong ng mg aeroplanong amerikano na sa umaga ng araw na ito, ika-8 ng Enero ng 1945, ay nagdaan sa papawirin ng Maynila, buhat sa timog na tungo sa hilaga ng Luson, ay nagpapatotoong na sa dakong iyon ang masidhing labanan. Isa sa mga aeroplanong nasabi, na malaki at may apat na motor, ang sinamang-paiad na abutin ng paputok ng mga kanyong hapon sa S. Juan Heights sa aking palagay at bumagsak na nagniningas sa dakong timog ng aking bahay. Tatlo ang natanaw kong payong sa pagbaba na dahan-dahang lumalapag. Namatay mang lahat ang lulan o may nakaligtas naman kaya at bihag na ngayon o naitakas ng taong-bayan, gaya ng nangyaring hindi na miminsan sa ibang mga dako at sa nakaraang mga salakay, ang totoo'y nasasaksihan ngayon ng pilipino ang pagtalaga sa anuman ng amerikano sa makalalaki at totohanang pakikitalad. Luwalhati sa nangasasawi, na nagsusulit ng kanilang buhay sa isang marangal na dahilan!

Sa sandaling ito, ika-3:15 ng hapon ng ika-9 ng Enero ng 1945, ay isang maliwanag na tandang nakababa na ang Hukbo ng Estados Unidos sa malapit sa Maynila, ang aking nasasaksihan. Dito sa tabi ng aking bahay, na dating tahanan ni Mr A. J.

Balls na ngayon ay nakukulong sa Sto. Tomas, ay matagal-tagal na ring may nagsihimpil na mga kawal ng Hukbong Hapon, na sa wari ay mga katiwala sa pagpapalakad ng mga sasakyan ng pagkain at kagamitan ng kanilang hukbo. Kadalasang dumarating ang maraming truck na kung saan-saan nagsisipanggaling at sa madaling-araw ay nagsisialis na may lulang mga gasolina at iba't ibang bagay, nguni't nitong mga araw na higpitan na ang mga salakay sa papawirin ng Maynila ay dumalang ang pagdaratingan ng mga trak at nandalang din naman ang mga kawal sa kapitbahay ko, hanggang sa may dalawang araw na ngayong aking napuna na wala nang dumarating na truck. At ngayong hapon nga, ang dalawang truck na nalalabi, ay kusang sinunog, na binaril ang mga tangke ng gasolina upang magningas. Isang pinunong hapon at isang kawal ang sumunog at pagkatapos ay nangagsakayan sila sa isang truck na nakukulubungan ng mga sanga at saka nagsialis. Hindi na sila babalik sa pakiwari ko.

Ganito ring pagsunog ng mga hindi na madadalang kagamitan ang ginawa noong mga huling araw ng 1941 ng paurong na hukbo ng Usafe at ang nakita ko noon, na muli kong nakikita ngayon na ginagawa ng hukbong hapon, ay tandang uurong na rin ito sa dakong hilaga marahil upang magtibay sa alin mang lalawigan ng kalagitnaan ng Luson kung di man sa mga kabundukang matataas sa kahilagaan. Lalo ngang mabuti na ang mga kawal na ito'y magsialis na, upang mapaligtas ang taong-bayan sa mga pananampalasan nilang ginagawa.

Nang umaga lamang ng araw na ito, sa bahay ng kaibigan kong si G. H. R. Aguinaldo, isa sa aking mga kapit-bahay dito sa S. Francisco, ay pitong kawal ng hukbong hapon ang sa pagdadahilang nangagugutom sila ay kumuha ng manok, ng itik, ng saging sa puno, ng bunga ng kape at kung anoano pa, na lahat ay hindi sa hingi kundi sa paraang masasabing agaw. Ang mga kawal na ito'y may dalang isang sako na pinaglalagyan ng kanilang mga kinukuha sa bahay-bahay. Nagsitapat sa aming pinto at aywan kung dahil sa tanghali na o kung wala na silang mapagsisiksikan ng makukuha, ay hindi na nagsituloy, bagama't nangangamba pa rin ako, na baka bukas, ay maglibot na naman sila sa bahay-bahay at dito sa akin ay makarating sila.

Ang pulis ng hukbo, dito sa S. Francisco, na dating may himpilan sa daang Roosevelt, sa malaking bahay ng isang amerikano, ay wala na rin. Noon pa palang linggo ika-7 ng Enero nagsialis na sila at ang balita'y sa Bagyo sila nagsituñgo, anopa't ang mga pangyayaring nasasaksihan ng lahat ay taganas na pagpapahalata ng mga hapon sa malubhang kalagayang kinasusuungan nila ngayon dahil sa paglapit sa Maynila ng mga kawal ng Estados Unidos.

Hindi ko pa sinasagot ang katotohanan ng balitang nagsimulang kumalat ng araw na ito. Di-umano'y nakalunsad na ang amerikano sa Ternate, lalawigan ng Kabite. Ang alingawngaw ay maaaring may katotohanan kung aalintanahin na may ilang araw pa lamang na ang Paluan, bayan sa kaduluhan ng Mindoro, na malapit sa Kabite, ay napagbabaan na nila ng mga kawal.

Isang balitang ikinalat ng PIAM, sa araw ring ito, ika-9 ng Enero ng 1945, ang lalong nagbigay daan sa paniniwalang malapit nang babaan o pasukin ang look ng Maynila: may nakita na raw maraming sasakyang dagat na tinatalibahan ng marami ring mga pangdigma sa kanluran ng look ng Maynila at ngayon namang umaga ika-10 ng Enero ng 1945, ang mga pahayagan ay nagsasabing mula sa mga karagatan ng Batangan hanggang sa Bataan, sa dagatang Tsina, ay may mga sasakyan ng kaaway na sa kilos na ipinakikita ay tila nagbabalak maglunsad. Napasabay sa balitang ito ang mahigpitang salakay sa papawirin sa buong Maynila at lalo pa sa mga baybay dagat nito. Kabit-kabit na mga bomba ang inihulog ng mga B-24 na kung magsiputok na ay tila nagpapakulo sa lupa at ikinayayanig ng mga bahay. Nang mag-ika-11 ng umaga ng araw na ito, ang paghuhulog ng ganyang mga bomba ay napatigil, nguni't nagpatuloy ang paghuhulog ng isa-isa hanggan sa kinahapunan; ngayon lamang ay nakaririnig ako at lahat ay sa dako ng Kamaynilaan. Isang bagay na sukat pansinin, na kahapon pa ginawa ng mga amerikano, ay ang pagpapalipad na mababa ng kanilang mga panlabang aeroplano, na animo'y hindi natatakot sa kaaway. Kasintaas lamang ng pangkaraniwang punong-kahoy ang kanilang lipad at kahapon nga at ngayon dito sa S. Francisco at sa mga pook at nayong kanugnog, ang ganitong pagpapalipad ay napakadalas, na ang hinihintay na lamang ng lahat na nakatatanaw, ay ang pagbababaan ng mga kawal na sandatahan upang simulan na ang paglusob sa talagang Kamaynilaan. Tila isa sa kanilang pakay sa mababang paglipad ay tiyakin ang kinatatayuan ngayon ng mga kawal na hapon, sa pagkabalita marahil na sila ay nangakahimpil ngayon sa mga bahay-bahay na rin ng mga mamamayan, kaya't napaparamay nga sa pagkasawi ang buhay ng mga pilipino, gaya ng nabalitang kasawiang sinapit ng mga taong-bayan sa La Loma, Paang-bundok. Isang bahay sa daang Labo ng nasabing nayon ang matagal-tagal na ring ginawang himpilan ng mga kawal ng hukbo at kanginang umaga (ika-10 ng Enero) ay binabaan ng mga aeroplano at ang

MANUEL L. QUEZON...

Sa araw na ito ngayon na siya mong kaarawan,
ang lahat ng Pilipino'y nagdiriwang na mataman;
Habang sa may papawirin ay ganap na namamasdan
ang watawat nitong lahing sagisag ng kasarinlan;
Ikaw, Manuel L. Quezon, ngayo't kahit na kailan
ay laging nasa aming mga puso't kalooban;
Kung tunay mang naging abo ang marupok mong katawan,
ang lahat ng ginawa mo'y hinding-hindi mamamatay.

Sa panahong ito ngayong itong ating lahi't bansa,
watak-watak ang damdami't layu-layo ang adhika,
Ikaw, Manuel L. Quezon, ang malimit maging paksa,
Kung buhay ka lang marahil ay di sana magdirigma;
Noong ikaw ang Pangulo, ang gulo ay nasawata
at ang di pagkakasundo'y lubusan mong naiakma;
Kaya ngayong ang araw mo'y binubuhay sa gunita,
—Pagpalain ka ng Diyos, —ang dasal ko sa Lumikha.

—ROMUALDA ASERAS

nangyari'y marami nga ang napatay na kalaban nguni't marami rin, alinsunod sa balita, ang naparamay na mamamayan. At itong talaga ang mangyayari hangga't minamabuti ng "matatapang" na kawal ng Hapon, na sila'y magsiksik sa kinalalagyan ng kabahayan ng mga mamamayan, anopa't kanila nang nasusunod ngayon ang maliwanag na tangkang papaghaluin ang balat at ang tinalupan.

Bago makapaglunsad ang Estados Unidos ng kanyang Hukbong tagapagligtas sa look ng Maynila o bago makarating sa Maynila ang mga kawal na mailulunsad naman sa ibang dako ng Luson, sakaling itong huling paraan ang siyang mangyari, ang paghihingalo ng taongbayan ay patatagal, nguni't sa mga huling sandaling ito ang pagtalaga ng bayan sa anomang tiisin ay kanya nang naragdagan, walang gisi at lamat ng hinanakit sa nangyayari, bagkus buong-buo ang pananalig, na naghihintay siya ng dakilang sandali ng kaligtasan. Tatagal ang maysakit pagka't ibig niyang mabuhay at mabubuhay siya upang saksihan, kabuhayan at tamasahin ang tunay na kalayaang sa kanya'y karapat-dapat.

Sa mga pahayagan at sa radio ay nabasa at nadinig ang huling talumpati ni G. Laurel, mula sa aywan kung saang dako, na nagpapayo sa bayang huwag mawalan ng pag-asa sa mga leader, na ayon sa kanya'y walang pinagsasakitan kundi ang kapakanan lamang ng lahat. Binanggit din niya ang sukat mangyaring pagkapasok ng mga amerikano sa Maynila, na di-umano'y hindi dapat pakaasahan sapagka't lumalaban nang mahigpit ang mga hapon. Sa pagsasabi ng ganito'y di-sasalang nanghahawak si G. Laurel sa balitang-hapon na kahapon pa ay ulitulit na sinasabi maghapon, na di-umano'y napalayo na ng kanilang panlabang mga aeroplano, ang maraming mga pandigma at sasakyang nakikita na sa look ng Maynila, at si G. Laurel, na na sa Bagyo yata ngayon at malayo sa larangan ng pinaglalabanan, ay mapagpapaumanhinan na sa panghahawak sa balitang iyan ng "bago" at "maningning" na tagumpay na tinamo ng mga hapon sa Maynila, bagama't walang taga-Maynilang nakakita at lalong walang sino mang nakaramdam ng tinurang tagumpay, bagkus ang nakikita at nadarama pa ay ang pagdalas ang paghihigpit at halos tumatagal ng maghapong paghuhulog ng bomba, ng mga napalayo at tinalo. Si G. Laurel nga ay diganong masisisi kung maglubid man ng buhangin, sa bahagiing ito ng kanyang talumpati; nguni't dapat hanapan sa mga sumandaling ito, na sukat ikasubok sa pagkamatibay ng nagsisipamuno, sa pagkasugpo man lamang ng mga panghuling katampalasanang magagawa pa ng mga kawal na hapon bago umurong, bago mapuksa o bago magsisuko, ng lalong tiyak na pagdamay sa bayang nagtitiis na ay wala pang makain. a

Hindi ko sinasabi ang ganito upang pabigatin lamang ang sagutin sa bayan ni G. Laurel. Aking sinasabi ang gayon sapagka't alam kong may katutubong tapang siya na maidaramay sa kanyang mga kababayan at sa kasamaang-palad ay siya lamang

(Karugtong ng nasa pah. 14)

(ANG "NANG MAGDAAN ANG DALUYONG" AY INILALATHALA NANG WALANG PAGBABAGO BATAY SA ORIHINAL AT SA PAGKAKOREHE NG MAY-AKDA)

KALBARYO Ng Isang Ina

Maikling nobela ni JOSE R. ATIENZA

HABANG NAGDARAAN ANG MGA ARAW AY LALONG NAGTATAMO NG MABIBIGAT NA SUKAL NG LOOB ANG KAHABAG-HABAG NA INANG NAGKAROON NG MAPAG-IMBOT AT WALANG TURING NA MGA ANAK

KARUGTONG

Nang lumaon, hindi lamang si Estela ang nagpapasakit kay Aling Anday. Maging si Ramon ay nahawa na rin sa mga paglapastangan at kasamaang ugali sa kanilang sariling magulang. Malimit na nakalilipas ang oras ng pagkain na hindi nakakatikim kahit isang subong kanin ang kahabag-habag na matanda. Kung nais bumili ng kahit anong pagkain sa tindahan upang makapawi ng gutom ay hindi naman makabili pagka't ang kaunting salaping naimpok sa alkansiya ay naubos nang lahat dahil din sa pagmamagandang-loob sa manugang at apo nang nagdaang mga araw. Bibihirang makahawak ng kahi't diyes sentimos ang matanda pagka't ni hindi naaalaalang abutan ng mag-asawa.

At dumating pa ang mga pangyayaring lalong kasakit-sakit sa buhay ng matanda. Nang minsang dapuan ng karamdaman si Aling Anday dahil sa mga sama ng loob at sa madalas na pagkakalipas ng gutom, ay lubos na napagkilala ng matanda ang kasamaan ng kanyang mga anak. Sa kulang-kulang na dalawang-daang pisong nagugol nina Ramon sa pagpapagamot sa ina, ay humihingi ng kabayaran nang gumaling na ang matanda.

—Alam naman ninyo, Inay, na kami'y nagtitipon ni Estela upang makapagpatayo ng bahay. Ang dalawang daang pisong nagasta namin sa inyong pagkakasakit ay malaking kabawasan sa aming iniimpok na salapi. Kaya ang ibig namin ay mapalitan ninyo iyon sa ano mang paraan, — wika ni Ramon nang silang tatlo nina Estela at Aling Anday ay nagkakaharap-harap, isang umaga.

—Nguni't saan naman ninyo ako pakukunin, mga anak, ng gayong halaga? —naluluhang sagot ng matanda. —Alam naman ninyong ni kusing ay wala ako. Kung salapi ay wala akong maipangangako sa inyo. Subali't ang katawan ko, kahit ako matanda na, ay itong katawang ito ang maipananagot kong pambayad sa kuwaltang ipinagpagamot ninyo sa akin. Paglilingkuran ko kayo hanggang sa makakaya ng aking katawan.

—Tingnan ninyo kayo, kung magsalita! —may himig pagkayamot nang turing ni Ramon. —Hindi iyan ang ibig naming mangyari. Kung ang katawan lamang ninyo at ang inyong paglilingkod ay hindi na namin kailangan. Matanda na kayo at mahina na. Kayo pa nga ang nangangailangan ng aming tulong at paglilingkod!

—E, paano nga ang gagawin ko, anak, upang makabayad sa inyong ginugol sa akin?

—Ang ibig naming mangyari ay palitan din ninyo ng salapi, —wika ni Ramon. —Iya'y napag-usapan na namin ni Estela. Mayroon naman kayong bahay. Ito'y sarili ninyo. Maaari ninyong isangla, o dili kaya'y ipagbili. —Sinulyapan ni Ramon ang asawa, at kumindat naman ang babae na parang sila'y mayroon nang pagkakaintindihan sa bagay na iyon. —Kung ibig naman ninyo, Inay, ay sa amin na ninyo pahulugan o ipagbili ang bahay na ito, at di aawasin na lamang natin sa kabayaran ang halagang pinapapalitan namin.

Hindi nakasagot kaagad si Aling Anday. Hindi niya akalaing umabot hanggang sa pag-iimbot sa kanilang tahanan ang kasamaan ng kanyang mga anak.

—Nguni't Ramon! Bakit pa kailangang gawin natin iyan? Itong tahanang ito'y ating lahat! Nag-iisa na akong magulang ninyo, ito'y sa inyo ko rin iiwanan kung ako'y mamatay. Saka, ngayon man naman ay maaari na rin ninyong ituring na ang bahay na ito'y inyong sarili. Kayo na ang makapaghahari sa tahanang ito at magagawa ninyo ang balang maibig. Wala kayong maririnig sa akin.

—Mahirap na nga ho naman ang gayon, Inay... —sabad ni Estela. —E, kung ipaayos namin ang bahay na ito, padugtungan namin at pagandahin... saka pagdating ng araw ay magbago kayo ng isip at nais ninyong ipagbili o kaya'y ipagkaloob sa ibang kamag-anak, papano naman kami?

—Sa palagay ko'y hindi naman aabot sa ganyan. Nagkakamali kayo ng akala, mga anak. Talagang malaon nang yari sa isip ko na ang bahay na ito'y ipagkaloob sa inyo. Iyan naman ang nararapat sapagka't si Ramon ay kaisa-isa kong anak, —paliwanag ni Aling Anday na patuloy na lumuluha.

—Iba na ang maliwanagan, Inay, —giit ni Estela.

—Kung tutoo ang inyong sinabi, —wika naman ni Ramon, —ay nagpapasalamat kami, Inay. Subali't upang mawalan na ng salitaan, at upang mapatunayan namin na talagang tapat ang inyong sinabi, ay isalin na ninyo sa aming pangalan ang titulo. Gumawa tayo ng kasulatan.

—Diyata't ganyan ang ibig ninyong mangyari? —napalakas ang tinig ni Aling Anday at bahagyang nandilat ang mga mata.

—Sa palagay nami'y ganyan nga, Inay, ang nararapat upang maging maliwanagan ang ating usapan! —sagot ni Ramon.

Napatutop sa dibdib ang matanda. Parang mapapatid ang kanyang hininga. Diyata't nais pa ng kanyang mga anak na daanin sa kasulatan ang pagkakaloob niya ng tahanang yaon na ang tutoo'y pinamuhunanan ng hirap at sakit bago naitayo? Kasulatan? Siya at ang kanyang mga anak...? Napanangis si Aling Anday.

—Oo... kung kasulatan ang hinihingi ninyo, Ramon, ay hayaan ninyo't matutupad! Ngayon din!

At noon din nga ay niyari ang isang kasulatán na isinasalin na ni Aling Anday sa pangalan nina Ramon ang pagmamay-ari sa kanilang tahanan. Sa kasulatan, na si Ramon din ang gumawa at pinalagdaan lamang kay Aling Anday, ay sinasabi pang ipinagbili na ng matanda sa kayang mga anak ang bahay na yaon sa halágáng isang libong piso.

—Hayaan ninyo, Inay, at huhulugan din naman namin ni Estela ang halagang iyan. Aawasin lang natin ang halagang

(Buklatin sa pahina 12)

TEOTICO CLINIC
URINARY DISTURBANCES
GENERAL SURGERY
X-RAY SERVICE
7-9 A.M. } 2-3 P.M. } No. 2 Legarda, Tanduay.
10-12 A.M. } 4-7 P.M. } Calvo Bldg., Escolta

Ang Batang Mandurukot

Kuwento ni Arcadio T. Gole Cruz

ISANG BATANG MANDURUKOT ANG NAGSILBING TANGLAW SA ISIP NG NALALABUANG AMA UPANG MAKILALA ANG KANYANG PAGKAKAMALI

BIGUNG-BIGO ang pag-asa ni Memang na si Tonyo'y magbabago na ng pag-uugali sa mga sandaling ang kanilang pagsasama'y magkaroon ng bunga. Kagaya rin nang dati'y walang ipinagbabago ang kanyang asawa. Patuloy rin ito sa di magandang gawaing pambababae, pagbababad sa sugalan, pag-inum-inom ng alak at pagpapawalang-halaga sa kanyang magagandang payo.

—Magtigil ka na nga ng mga kalokohan mong iyan, —ang pabaribot nang tugon ni Tonyo kay Memang isang umagang ito'y muling pagpayuhan ng asawa sa lisyang gawain.

—Nguni't Tonyo, pinagpapayuhan kita hindi dahil sa sarili kong kapakanan kundi sa kabutihan din natin at sa magandang kinabukasan ng ating anak. —mahinahon pa ring paalaala ni Memang sa lalaki.

—Ako'y may sapat nang talino... Nalalaman ko ang aking ginagawa! Ikaw ang magtigil kung di mo ibig na... —pagalit nang tapos ni Tonyo na sinabayan ng panaog ng bahay.

Habang nakasakay si Tonyo sa sasakyang noo'y mabilis na tumatakbo ay si Memang ang laman ng kanyang isipan. Ipinalagay niyang ang pakikialam ni Memang ang nagiging dahilan ng malimit niyang pagkatalo sa sugal. —Buwisit na babae, pag di ka nagbago ng iyong pag-uugali... —tiim-bagang na bulong ni Tonyo sa sarili, na ang lihim na pinatutungkulan ay si Memang, na noong mga sandali namang yao'y kalung-kalong ang kanilang si "boy" at luhaan ang mga mata.

ANG mag-asawang Memang at Tonyo ay may limang taon nang nakakasal, subali't nakaraan pa muna ang apat na taon bago nagbunga ang kanilang pagsasama. Tuwang-tuwa si Memang sa pangyayaring yaon pagka't inakala niyang iyon na ang magandang pagkakataon upang magbago si Tonyo. Datapwa't laban sa kanyang inaasahan, sa halip na magbago ay lalo pang nagpakalulong si Tonyo sa di magandang gawain, na siyang naging salabid sa magagandang pangarap ni Memang sa buhay. Bihirang gabi na si Tonyo'y di umaalis ng bahay. Lagi itong laman ng mga pasugalan at walang sandaling di kasakasama ng mga mang-iinom ng alak. Kung minsan nama'y hinahatinggabi ng pag-uwi buhat sa pamamasukan dahil sa pakikipagkita sa mga "querida" nito. At madalas ding kung nauubusan ng magugugol ay ang kaunting itinatago ni Memang ang siyang inuumit. Bunga ng kapabayaan ni Tonyo kay Memang madalas tuloy maranasan ng babae ang magdildil ng asin.

SI Memang ay di nawawalan ng pag-asang si Tonyo'y magbabago ng pag-uugali. Walang sandaling di siya tumatawag kay Bathala. Idinadalangin niya, na kahimanawari'y magbago ng kalooban ang asawa at nang mapanuto ang kanilang pamumuhay. At kung natatapatang malamig ang ulo ni Tonyo ay mahinahon niya itong pinakikiusapan. Subali't katumbalikan ang kanyang napapala. Madalas na kung di siya daragan ng asawa ay iniiwan siyang nagsasalita nang mag-isa. At noon ngang umagang yaon, nang minsan pang pagpaalalahanan ni Memang si Tonyo ay may himig pagbabanta pang siya'y nilisang walang paapaalam ng asawang nadidimlan.

Habang nagtatagal ang mga araw ay lalo namang nagpapakalulong si Tonyo sa di magandang asal. Malimit na kung ito'y natatalo sa pagsusugal ay si Memang pa ang binubuntunan ng sisi. At isang araw, pati na ang kaunting halagang naimpok ni Memang ay muling kinuha at ipinatalo sa sugal. Nang mabanggit ni Memang ay siya pa ang nagalit.

—Ako'y walang maisip na dahilan kung bakit di tayo magkasundo, —ang sumbat ni Tonyo kay Memang. —Nalalaman mo namang ganito ang aking hilig ay kung bakit mo pa ako laging pinanghihimasukan!

—Nguni't wala namang kabutihang naidudulot sa atin ang mga gawain mong iyan. Tingnan mo nga ito, —at itinuro ni Memang sa asawa ang gula-gulanit na damit ng anak na noo'y pinasususo.

—Sa mayroon at sa wala ay huwag kang manghimasok sa akin, —paasik nang wika ni Tonyo kay Memang. —Kapag di ka nagtigil ng mga kalokohan mong iya'y mapipilitan akong iwan kayong mag-ina! —banta pa ni Tonyo sa asawang noo'y ibig nang mapaluha.

Palibhasa'y talagang linsil ang mga inaasal ni Tonyo sa mag-inang Memang at "boy" na siyang sanhi ng pagdaranas ng katakut-takot na hirap ng mag-ina, kung kaya bagaman malimit pagbantaan ni Tonyo ay di rin nagsasawang magpaalaala na may kahalong pagsusumamo kay Tonyo si Memang. Subali't naging bingi si Tonyo at tinutoo nga ang sinabi. Isang araw ay walang lingong-likod na nilisan ni Tonyo ang mag-inang Memang at "boy". Lumuwas ng Maynila ang pabayang lalaki at pumisang palagian sa kanyang kalaguyong si Minang.

Sa loob ng tatlong taon ay natiis ni Tonyong di padalhan man lamang ng magugugol ang mag-inang Memang at "boy". Salamat na lamang at may dakilang puso si Memang na di napatulad sa ibang babaing kay daling natangay ng tukso sa gayong pagkakataon. Sa halip na masiraan ng loob ay lalo pang dinagdagan ni Memang ang pagtawag kay Bathala. At dininig naman siya Nito, sa kaunting puhunang ibinigay ng mga kapatid ng babae ay napalago iyon sa pagbababuyan.

Isang hapon, samantalang si Tonyo'y naglalakad na pauwi sa may tulay ng Kiyapo, walang anu-ano'y sinakbat na lamang siya ng isang batang lalaking wawaluhing taong gulang. Si Tonyo'y nalito na ikinabangga nito sa bata. Ang bata nama'y huminto at humingi ng paumanhin kay Tonyo, at hinagud-hagod pa ang kanyang tuhod. Sa halip na magalit ay ikinasiya pa ni Tonyo ang ginawi ng bata. Subali't nang siya'y nakalalayo na ng may ilang dipa ay nakapa-kapa niyang wala ang kanyang kalupi sa bulsa. Biglang napahinto si Tonyo at pinagala ang mga mata sa kanyang pinanggalingan. Nasa gayon siyang kalagayan nang walang anu-ano'y isang matandang lalaki namari ang lumapit sa kanya at inginuso ang batang lalaking sumakbat sa kanya. —Siya po ang nandukot sa inyo, —wika ng matanda kay Tonyo.

Matagal na ipinako ni Tonyo ang kanyang mga paningin sa batang itinuro ng matandang lalaki, na noo'y pasagsag na naglalakad na papalayo sa pook na iyon. Sinutsutan ni Ton-

BIHASAHIN

Ang ating sarili

sa

FLYING A SERVICE

• FLYING A GASOLINE
• VEEDOL MOTOR OIL and GREASE
• MABUHAY KEROSENE

TIDE WATER ASSOCIATED OIL COMPANY

CEBU • MANILA • DAVAO
ILOILO • LEGASPI

yo ang bata at hinudyatang huminto. Nguni't sa halip na tumalima'y lalo pang binilisan ang paglakad ng bata na paminsan-minsa'y lumilingon kay Tonyo. Kumaripot na ng takbo si Tonyo upang habulin ang batang noo'y nagsimula na ring kumaripot ng takbo nang malamang siya'y hinahabol ni Tonyo. Ibig-ibig na sanang humingi ni Tonyo ng saklolo sa pag-asang baka hindi na niya abutan ang bata, nguni't ito'y nakapagpigil. Ipinagpatuloy na lamang ang matuling pagtakbo na galit na galit.

Nang sumapit ang bata sa may tulay ng Echague ay lumikong pakaliwa, na ikinabangga niyon sa isang batang babae. Nabuwal ang nabangga, gayondin ang mandurukot na nakabangga. Dumating si Tonyo at napikot ang mandurukot.

Sa matinding galit ni Tonyo ay binunot ang kanyang de-.45 na nakasukbit sa baywang. Ang tangka niya'y paluin sa ulo ang mandurukot. Subali't nang mapatambad sa kanyang mga paningin ang anyo ng batang noo'y nangangaykay sa malaking takot ay di nakuhang ituloy ni Tonyo ang banta. Hinawakan na lamang ang bata sa kamay at ito'y dinala sa isang tabi.

—Nasaan ang aking kalupi at bakit mo ako dinukutan? — nagngangalit na tanong ni Tonyo sa batang noo'y di maibuka ang bibig sa pangangatog ng katawan. —Hala, magsalita ka! Ano ang pangalan mo at tagasaan ka? —Masama ang ginagawa mong iyan. Kailangang maibigay kita ngayon sa pulis.

—Ibabalik ko na po ang inyong kalupi huwag na lamang ninyo akong ibigay sa pulis! Maawa ná kayo sa akin! Hindi ko po dating ginagawa ito, —pagmamakaawang wika ng batang ibig nang mapalyak.

Sandaling pinagmasdan ni Tonyo ang anyo ng batang mandurukot. Kahit gabi'y nati-

(Buklatin sa pahina 17)

Kalbaryo Ng Isang Ina

(Karugtong ng nasa pahina 10)

nagugol sa inyong pagpapagamot... —masayang wika pa ni Ramon.

Hindi sumagot si Aling Anday. Ang matinding sama ng loob na nagpapasikip sa kanyang dibdib ay inihanap na lamang ng kapayapaan sa loob ng kanyang munting silid. Doon siya patuloy na lumuha. Doon niya ibinulalás ang lahát ng damdaming halos ikapugto ng kanyang hininga.

Unti-unting ipinabago nina Ramon ang ayos ng kanilang tahanan. Ipinaayos ang maliliit na kasiráan. Pinadugtungan pa ng isang silid ang may dakong kusina. Tuwing magtatapos ang buwán ay inaabutan nina Ramon si Aling Anday ng sampu o labinlimang piso na di-umano'y hulog daw sa halagang kanilang kakulangan.

Palibhasa'y walang pinagkakakitaan at kulang ná kulang sa mga pansaraling kailangan ang matanda, laban man sa loob na tanggapin ang halagang ibinibigay ng anak ay napipilitán na rin. Doon niya kinukuha áng pambili ng iláng pirasong damit, ang pang-itso, ang pangmirindal, at kung minsa'y ang pambili ng pananghalian o hapunan kapag hindi siya naasikasong pakanin ng kanyang mga anak.

Nang ganap nang mabago ang kayarian ng bahay dahil sa ginawang pagpapadugtong at pagpapaayos nina Ramon, unti-unting namili naman ng mga bagong kasangkapan ang mag-asawa. At sa kusang paganyaya sa matatalik na kaibigan upang mamasyal sa kanila, naging malimit ang kanilang panauhin.

Isang araw na kapapanaog lamang ng ilang kaibigang naging panauhin nina Estela, kinausap ng mag-asawa si Aling Anday.

—Ang mabuti yata, Inay, — wika ni Estela, —ay ipanaog na natin sa silong ang inyong mga kasangkapan. Nakasisira lang sa ayos ng bahay at nakakahiya sa ating mgá panauhin.

—Siyanga naman, Inay, at tila lalong mabuti'y dumoon na kayo sa silong, upang hindi kayo magambala sa ano man ninyong ginagawa kung dumarating ang aming mga bisita... —dugtong naman ni Ramon.

Sa parang pagtataboy na iyon ng mga anak ay hindi sumagot si Aling Anday. Muling natulo ang kanyang luha.

Nang sumunod na araw na may pinaroonan ang matanda, dumating siyang nasa silong nang lahat ang mga lumang kasangkapan at kagamitang pinag-inut-inutang ipinundar nila ng yumaong kabyak ng dibdib. Hindi rin kumibo si Aling Anday, subali't sa kanyang anyo'y masisinag ang isang pusong nawasak at nagdugo sa panibagong dagok ng pangyayari.

(TATAPUSIN)

Diyos Ko...

I

Lubog na ang araw... Kalat na ang dilim...
(Oh... sana ang langit ay magkabituin!)
Iyan ang pag-asang may umaga pa rin,
Yaring kalagayang nakapaninimdim.

II

Ang pingas na buwan kungdi maging salok,
May maayang bukas na makakasunod.
(Sa ganyan, ako ma'y hilahin ng antok,
Dali nang pukawin ng sariwang hamog).

III

Nguni't, kung sakaling ang aking pangarap
Na gabing maningning ay maging maulap—
Panginoon lamang ang nakatatatap
Sa dulo ng guhit ng dala kong hirap!

IV

Gayon man, Diyos ko... ako'y nananalig
Na di nasasayang ang paos kong tinig—
Sa pananalangin lamang nakasalig
Ang pagkakaloob ng Iyong pag-ibig!

— En. C. Agleham

Kuwento Ni Mabuti

(Karugtong ng nasa pahina 7)

gong nilikha sa akin mula nang araw na iyon. Sa pagsasalita niya mula sa hapag, nagtatanong, sumasagot, sa pagngiti niya ng mababagal at mahihiyain niyang mga ngiti sa amin, sa paglalim ng kunot sa noo niya sa kanyang mga pagkayamot, naririnig kong muli ang mga yabag na palapit sa sulok na iyon ng silid-aklatan. Ang sulok na iyon na... "iniiyakan natin," ang sinabi niya ng hapong iyon. At habang tumataginting sa silid namin ang kanyang tinig sa pagtuturo'y hinuhulaan ko ang dahilan o mga dahilan ng pagtungo niya sa sulok na iyon ng silid-aklatan. Hinuhulaan ko kung nagtutungo pa siya roon, sa sulok na iyong... aming dalawa.

At sapagka't natuklasan ko ang katotohanang iyon tungkol sa kanya, nagsimula akong magmasid, maghintay ng mga bakas ng kapaitan sa kanyang mga sinasabi. Nguni, sa tuwina, kasayahan, pananalig, pagasa, ang taglay niya sa aming silid-aralan. Pinuno niya ng maririkit na guniguni ang aming isipan at mga kaaya-ayang tunog ang aming pandinig at natutuhan naming unti-unti ang kagandahan ng Buhay. Bawa't aralin namin sa Panitikan ay naging isang pagtighaw sa kauhawan namin sa kagandahan. At ako'y humanga.

Wala iyon doon kangina, ang masasabi ko sa sarili pagkatapos na maipadama niya sa amin ang kagandahan ng Buhay sa aming aralin. At hindi naging akin ang pagtuklas na ito sa kariktan kundi pagkatapos na lamang ng pangyayaring iyon sa silid-aklatan.

Ang pananalig niya sa kalooban ng Maykapal, sa sangkatauhan, sa lahat na, ay isa sa pinakamatibay na aking nakilala. Nakasasaling ng damdamin. Marahil ang pananalig niyang iyon ang nagpakita sa kanya ng kagandahan sa mga bagay na karaniwan lamang sa amin. Iyon marahil ang nagpataginting sa kanyang tinig sa pagbibigay-kahulugan sa mga bagay na para sa ami'y walang kabuluhan.

Hindi siya bumanggit ng ano man tungkol sa kanyang sarili sa buong panahon ng pag-aaral namin sa kanya. Nguni bumanggit siya tungkol sa kanyang anak na babae, sa tangi niyang anak... nang paulit-ulit. Hindi rin siya bumanggit sa amin kailanman tungkol sa ama ng batang iyon. Nguni, dalawa sa mga kamag-aral na-

(Buklatin sa pahina 19)

MANUEL L. QUEZON:

ARKITEKTO NG REPUBLIKA NG PILIPINAS

Sinulat ni JESUS C. OLEGA

KATULAD ng isang maningning na Tala sa silong ng langit ng Pilipinas, ang panulat ni Rizal ay siyang unang naghasik ng damdaming makabayan sa noo'y nahihimlay na Lahing Kayumanggi. Isang pangkat ng mga dalubhasang Pilipino na noo'y nagsisipagaral sa Espanya ang tinipon ni Rizal at sila'y nagtatag ng isang Samahan na ang layunin ay upang mahango sa kaalipnan at maihatid nila sa tugatog ng karangalan ang ating pinakamamahal na Inang Bayan. Sa biglaang pangungusap, utang sa mga sinulat ni Rizal ang diwang makabayang pumatnubay kay Andres Bonifacio sa pagtatatag nito ng Katipunan ng mga Anak ng Bayan na siyang umakay naman sa ating lahi upang ito'y maghimagsik. Bunga ng panghihimagsik ay nangyaring naigupo ng Katipunan ang lakas ng Pamahalaang Kastila at sa ganyan ay natamo ng bayang Pilipino ang matamis na bunga ng kalayaan.

Subali't ang kalayaang iyan ay hindi nagtagal sapagka't hindi kinilala ng hukbong Amerikano na sa pasimula ay katu-katulong ng hukbong Pilipino sa pakikipagdigma laban sa hukbong Kastila. Sa halip na pahalagahan ng Pamahalaang Amerikano ang Kalayaan ng Pilipinas na natamo sa pagtitigis ng dugo, ay makipagkasundo ito sa bansang Kastila upang bilhin niya ang Pilipinas sa halagang APATNAPUNG MILYON AT ISANGDAANG LIBONG PISO alinsunod sa ginawang Kasunduan sa Kapayapaan sa Paris noong ika-10 ng Disyembre ng 1898 ng bansang Kastila at ng bansang Amerikano. Sa galit ng mga Pilipino ay nagpahayag ng pakikipagdigma laban sa hukbong Amerikano, nguni't sa kasawiangpalad ay napipilan ang lakas ng hukbong Pilipino at tuluyang nahulog sa hukbong Amerikano itong Kapuluan. At sa ganyang pangyayari ay napatatag dito sa Kapuluan ang panghukbong Pamahalaang Amerikano noong ika-14 ng Agosto ng 1898, kinabukasang mahulog sa kanilang kapangyarihan ang Pangulong Lunsod ng Pilipinas o ang Maynila.

Subali't ang mainit na damdamin ng bayang Pilipino sa ikapagtatamo ng Kalayaan ay hindi kumukupas sa kanyang damdamin. Nang itatag ng bansang Amerikano ang pambayang Pamahalaan noong ika-14 ng Hulyo ng 1901, laban man sa kalooban ng mga dalubhasang Pilipino na sila'y muling sumailalim sa kapangyarihang dayo ay pumanig sila, hindi upang tuluyang maging tagasunod ng mga Amerikano, kundi upang maipabatid sa mga ito na ang kalayaan ng bansang Pilipino ay kilalanin nila.

Nang 1906 na pasinayaan ng noo'y Gobernador Heneral Taft ang pagtatatag ng Pambansang Kapulungan ng mga Kinatawan ang Kgg. Manuel L. Quezon ay siyang naging Kinatawan noon sa Unang Purok ng Tayabas. Nang si Quezon ay maatasang maging Sugong Kinatawan sa Kongreso Amerikano noong 1909, sinikap ni Quezon na makilala ng bansang Amerikano ang kakayahan sa pagsasarili ng kaniyang Inang Bayan sa pamamagitan ng kanyang mga talumpati sa Kongreso at sa lipunan sa apat na sulok ng bansang Amerikano. Anupa't pitong taong linunggati ni Quezon ang binhi ng Kalayaan, at sa wakas, bago niya nilisan ang Kongreso Amerikano noong 1916 ay, natamo ng bayang Pilipino ang Batas Jones na nagkakaloob sa ating bansa ng malaking kaluwagan o autonomya sa pamamahala.

Nang itatag ang Senado Pilipino na ipinagkaloob sa atin ng Batas Jones, si Quezon, bilang Pangulo ng Senado ay laging nagtutungo sa Amerika sa ngalan ng bayang Pilipino at laging hinihiling niya sa bansang Amerikano na ipagkaloob na sa atin ang mithiing Kasarinlan. Bilang Patnugot ng Bansa, itinatag ni Quezon ang **Consejo Supremo Nacional**; nilikha niya ang **Guardia Nacional** at boong karangalang inihandog niya sa noo'y Pangulong Wilson bilang pagtugon ng Pilipinas dahil sa pakikipagdigma ng Amerika sa ngalan ng Demokrasya ng Unang Digmaang Pandaigdig na nagwakas noong 1918. Bilang paglingap niya sa mahihirap, biniggyan niya ng biyaya ang mga anak-pawis sa lilim ng kanyang inihayag na simulaing Katarungang Panlipunan o **Justicia Social**. Bunga ng kanyang halos taon-taong mga Misyon sa Kasarinlan na nagpapahayag sa Kongreso Amerikano ng damdamin ng bansang Pilipino, sa wakas ay natamo niya sa ilalim ng pagpupuri at kagalakan ng sambayanan, ang Batas Tyding-MacDuffie na nagkakaloob ng tiyak na Kalayaan pagkaraan ng 10 taon. Kaya, nang 1935 ay napatatag ang Pamahalaang Mala-sarili o **Commonwealth Government** at si Quezon din ang siyang nahalal na Pangulo nito. Dahil sa pagiging Pangulo ng Pilipinas, siya ang kaunaunahang Pilipino na tumira sa Palasyo ng Malakanyang, at sa ikatatatag ng bansang Pilipino ay nilikha niya ang Tanggulang Pambansa o **Philippine Army**. Bilang tuntunin ng bayang Pilipino, nang 1939 ay naglagda siya ng isang Tuntunin sa Pamamayan (**Code of Citizenship**)

Nang tayo'y mahulog sa kapangyarihang Hapones bunga ng Ikalawang Digmaang Pandaigdig noong ika-8 ng Disyembre ng 1941, si Quezon bilang Ama ng Pamahalaan ay nagtungo sa Amerika at doon niya ipinagpatuloy ang lakad ng Pamahalaang Mala-sarili. Hindi man inabot ng liwanag ang Pangulong Quezon sa pagtatatag ng Republika Pilipina, sapagka't siya'y binawian na ng buhay noong unang araw ng Agosto ng 1944 sa Amerika, ang nilunggati niyang Kalayaan ay boong ningning na natamo ng kanyang bayan at pinasinayaan noong ika-4 ng Hulyo ng 1946.

Kaya ang Kalayaang ngayo'y boong kasiyahang tinatamasa natin, ay dapat ipagpasalamat kay Manuel L. Quezon sapagka't siya ang arkitektong humugis sa Balangkas ng Gusali ng ating Kalayaan; siya ang Diwang Pumatnubay sa mahigit na apatnapung taong paglalayag ng Pilipino sa maalong karagatan; at sa wakas ng lahat, tayo'y nakarating sa Lupang Pangako at sa lupang iyan ay naitirik ang ating mahal na Watawat na ngayo'y buong karilagang nawawagayway sa papawirin!

SANTOS OCAMPO LABORATORIES—176 Gomez, Addition Hills, San Juan, Rizal

Nang Magdaan Ang Daluyong

(Karugtong ng nasa pahina 9)

sa mga kasamang namumuno, ang maaaring harapan ng kailangan ngayong tigas ng loob upang huwag namang lubusang mahamak ang karapatan ng mga mamamayan. Nguni't hari siya ng sariling kalooban at kung sa mga sandaling ito ng tunay na panganib ay wala na siyang magagawa kung di paasahin lamang o hingan pa ng pag-asa sa mga leader ang mamamayan, ang kapahamakan ay hindi mapauuntos; sa kaaasa ng bayan sa sinasabi niyang mga leader, ay walang tinamong pala hangga ngayon kundi mamatay ng gutom at kumain ng hangin.

Tungkol sa katayuan ngayon ni G. Laurel at ng mga kasama niya sa pamamahala, ay isang balita ang kumakalat; diumano'y tinatangka ng mga hapon, na dalhin sila sa Tokyo at sa ayos na pamahalaang makikisuno ay ipagpatuloy nila mula roon, ang pagpapalakad sa pamahalaan ng Republika at ang pagkakatali ng Pilipinas sa buntot ng "Lupalop ng sangkasaganaan sa Silangang Asya". Kung totoo ang ganyang balita, bagay na hindi naman kataka-takang mangyari, yamang ibig ng Hapong matapos ang kanyang palabas ay hindi matutulusan ang kapalarang aabutin ng magkakasama ngayong matataas na pinuno ng Republika sa Bagyo.

Patuloy ang pagkalat ng maliligaya at maliliwanag nang mga balita ukol sa takbo ng mga pangyayari. Sa umaga ng araw na ito ika-11 ng Enero, ay isang balitang galing sa namamatnugot ng isang pahayagang lumalabas sa Maynila, na sinabi sa kanyang kapit-bahay, ang nagsimulang kumalat. Di-umano'y nagkakalabanan na sa malapit sa Damortis pagka't nakababa na nga sa Lingayen ang mga amerikano at gayon din, na sila'y nakababa na sa Batangan. Ang palagay ng tinurang tagapatnugot na sa araw na ito ang labana'y mangyayaring umabot na sa nasasakupan ng Tarlak, ay hindi malayong siyang katotohanan. Nang ika-3 ng hapon ngayon, bagama't sa malayong-malayo, ay nakapagdidinig na kaming magkakasambahay ng malalalim na putok sa dakong hilaga ng Kamaynilaan at nakatanaw pa kami sa dako ng mga bayan-bayan sa Bulakan, na malapit sa Maynila, ng mga asong nagbabalita na sa dakong iyon ay may mga sunog nang nangyayari, na bunga ng mga pagbabagsak ng bomba o kusa namang pagsisilab ng mga hapon sa kanilang hindi na maitinag na mga kagamitan. Nangangahulugan din namang may labanan nga sa hilaga, ang paglipad na pasali-salimbay ng maraming panlabang aeroplano ng Estados Unidos, na nagsitapat pa hanggang sa bahaging hilaga ng Grace Park, malaking paliparan ng mga hapon, na hindi naman naghuhulog ng anuman kundi tila lamang mga nagmamalas. Ang kanilang urong ay sa dakong hilaga rin. Saglit pang nakarinig kami sa dakong Maykawayan ng inihulog na kabit-kabit na bomba, na sa hugong ay mahihinalang sumaklaw sa malawak na pook. Ang yanig na nakaaabot sa bahay ko, kung gayong uring mga bomba ang ibinabagsak sa Grace Park na may 2 at kalahating kilometro marahil sa tuwid ang layo sa aking bahay, ay hindi namin naramdaman, bagay na nagpapakilalang sa may kalayuan ng ibinagsak. Lahat na nga ay naghihiwatig ng pagkakalabanan ngayon sa dakong hilaga ng Maynila at sa alinman sa mga lalawigang tinatawag na gitnang Luson.

Mga hiwatig pa rin ng malapit nang mangyari, ang kagabi'y ginawang pagsunog ng mga kawal na hapon sa nalimbak nilang mga lalagyan ng gasolina sa Diliman, Quezon City. Kakaunti man ang mga gasolinang naroroon ay sinunog na nila kagabi; at sa iba't ibang pook na nakapaligid sa Maynila, maghapon kahapon na nakarinig ng mga putok na hindi naman sa bomba, marahil ay nagsusunog sila o naggigiba, ng mga daan. Ang mga tulay sa Maynila ay nilalagyan na ng mga butas upang paliparin sa dinamita, ang dalawang bangkong mga hapon na Taywan at Yokohama ay naglapat na rin ng kanilang mga pinto at di-umano'y dinala sa Bagyo ang kanilang mga tanggapan. Sinasabi ring ang malaking gusali ng T. V. T. ay pasasabugin ng mga hapon at sa mga lansangan naman ng Maynila ay nakikita ngayong gumagawa ang mga kawal na hapon ng mga bombang paliko-liko, karagdagan sa kanilang ipinagtatayo noong pang araw na maliliit na kublihan ng mga tanod. Ang Konstabularia, alinsunod sa balitaan, ay nilansag na, at ang napapalit sa kanila ay mga **ganap**, sa isang sabi'y ang tauhan ng Makapili na siya ngayong nagbabantay sa Kubaw, Quezon City at sa nayon ng S. Jose, S. Francisco del Monte. Ang huling pangyayaring ito'y nagpapatunay sa isang balitang nadinig ko sa PIAM, na bibigyan nga ng sandata ang mga tao ng Makapili upang tumulong sa hukbong hapon.

Napalagay sa lalong makakasalanang kamay ang pangangalaga sa kapakanan ng mga taga-Maynila. Ganito ang aking sabi, sapagka't kahapon ang utusan ng ilang mag-anak na nakatira ngayong kasama ko rito sa bahay na, may dalang sarisaring pagkain galing sa Maynila, ay pinigil ng mga bagong tagapangalagang ito pagdaraan niya sa nayon ng S. Jose at mahigpit na inusisa kung saan galing, kung saan paparoon at kung ang mga dala'y ibibigay sa mga "guerillero". Ang nag-usisa ay ang kanilang pinakapinuno, na ang utusan ay dinala pa sa isang bahaging lihim ng kanilang himpilan, samantalang isa namang kawal ang naghahalungkat, ng di niya nakikita, sa kanyang mga daladalahan. Pinalampas din naman ng sabihing ang mga pagkaing iyon ay sa ilang mag-anak na lumayo sa panganib ng digmaan sa Maynila at dito nga sa bahay ko nangakatira; nguni't nang tuusin pagdating dito sa bahay ang kanyang mga dala-dalahan alinsunod sa talaang bigay ng nagpadala, ay kulang na ng malaki ang timbang ng hipon at ang laman naman ng baka, ay kulang na ng isang lapang na pipindangin. Ang mga taga-Maynila nga'y napalayo sa baga nguni't sa ningas naman yata napasugba.

Sa wakas ang nakatagong hiwaga ay napasikat din sa araw at minsan pa na ang katotohana'y napatanaw na nagniningning ng buong dilag. Tinutukoy ko ang nangyari na nga palang pagkakapaglunsad sa Luson ng malaking Hukbo ng Estados Unidos, na ngayo'y patungo na rito sa Maynila at sa pinagdaraanang paparito ay nakikipagtuus sa humaharang na kaaway. Ang Tokyo na rin ang nagbabalita at ganito ang sabi sa Tribune noong ika-11 ng Enero ng 1945.

> "Tokyo, 10 Enero — Ang hukbong panlusob na amerikano ay nakalunsad sa kanlurang baybayin ng Luson noong ika-9 ng Enero, alinsunod sa patalastas ng Mataas ng Pamunuang Hukbo ng Imperio.

Ang kabuuan ng patalastas ay ito:

> 1—Ang kaaway na nanganyon sa mga baybayin ng Look ng Lingayen, pagkatapos makapasok sa look noong umaga ng ika-6 ng Enero, ay nagsimula ng paglulunsad sa mga paligid-ligid ng S. Fabian at sa malapit sa Lingayen, humigit-kumulang noong ika-9:40 ng umaga ng ika-7 ng Enero.
>
> Ang ating mga pulutong sa pook ay napapasaing ngayon sa mahigpit na labanán na sinasalakay ang kaaway. Ang ating mga panlipad ay gayon ding nagpapatuloy sa kanilang patamang pagpapakamatay sa mga pandigma at sasakyan ng kaaway."

(ITUTULOY)

★Sa Puting-tabing★

Sina Tita Duran at Pancho Magalona ay hahangaan sa kanilang pagsasayaw ng "Charleston" sa "KASINTAHAN SA PANGARAP" ng Sampaguita Pictures. Ang pelikulang ito'y pinamahalaan ni Enrique Moreno at malapit nang mapanood sa puting-tabing.

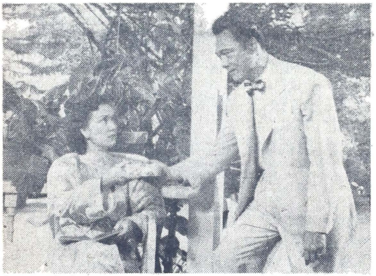

Isang mahalagang alaala ang inihahandog ni Leleng Padilla sa pinakamamahal na si Lilian Leonardo bilang tanda ng kanyang wagas na pagmamahal. Ito'y isang tagpo sa "ANG AKING KA-HAPON" ng Tamaraw Studios, isang panooring lipos ng pag-ibig na itatanghal sa Clover Theater sa huling linggo ng papasok na buwan.

Ilan sa malalaking pangalang nagbigay-kulay sa pagkakasapelikula ng "ISINANLANG-PAG-IBIG" ng Benito Bros. Pictures. Napakuha sila ng larawan matapos [illegible] mga huling syuting ng nabanggit na panoorin. Kasama sa larawan sina Fred Montilla, Domingo Principe, Lydia Montañez, Erlinda Cortez, Rosa Aguirre, at Jose Villafranca.

WESTCLOX —

LAGING MAAASAHAN

Sa loob ng maraming taon at hanggang sa kasalukuyan, ang mga taong gumagamit ng orasan sa buong daigdig ay nakapagpatunay na ang WESTCLOX ay mapagtitiwalaan sa pagbibigay ng tumpak na oras. Ang bantog na **Big Ben** at ang kanyang kaanak, na pawang likha ng WESTCLOX, ay mabibili ngayon sa Heacock's. Para sa tahanan o lukbutan, gumamit ng WESTCLOX.

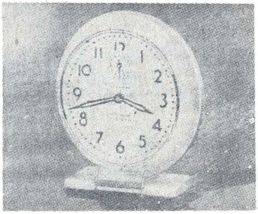

"BIG BEN — sa nakar o matingkad na itim, may karaniwan o makinang na mukha, may matunog na panggising o "chimes."

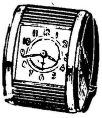

TRAVALARM

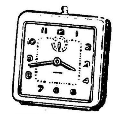

GENERAL

SCOTTY

POCKET BEN

BINGO

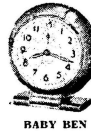

BABY BEN

COMPLETELY AIR-CONDITIONED

HEACOCK'S 605

Ang Tindahan ng [illegible]

605 DASMARIÑAS • PHONES [illegible]

Maririkit na Tagpo sa "Shalimar"

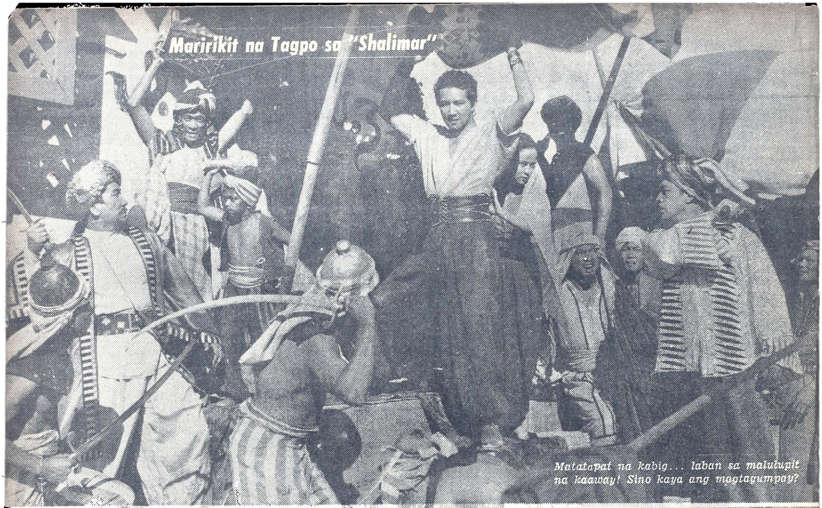

Matatapat na kabig... laban sa malulupit na kaaway! Sino kaya ang magtagumpay?

"Maawa na kayo sa kanya! [illegible] walang kasalanan!"

May linulutas silang mahalagang suliranin!

"Naito... naito... nababasa ko na ang [illegible] kapalaran...!"

"[illegible] Diyus ko! Lamang-lupa!"

Ang Batang Mandurukot

(Karugtong ng nasa pah. 12)

tiyak niyang maputla pa sa suka ang mukha ng bata. Ang damit ay gula-gulanit at mukhang may sakit. Mahaba ang buhok at payat na payat. Nguni't may kagandahang lalaki at mukhang nagmula sa marangal na angkan.

—Huwag kang magsinungaling. Kung di mo iyan dating ginagawa ay bakit mo naisipang ako'y dukutan? —pamuling tanong ni Tonyo sa batang noo'y sisikdu-sikdo ang dibdib sa nagawang pagkakasala.

—Kung ilang araw na po akong naghahanap ng mapapasukan dito sa Maynila, —napabuntonghiningang tugon ng bata. —Nguni't di ako mapasuk-pasok. Pawang "no vacancy" ang sinasabi ng mga nalalapitan kong tao.

—Bakit ka naman naghahanap ng mapapasukan at di ka mag-aral? Ikaw ba'y may mga magulang pa?

—Mayroon pa po, nguni't... —hindi natuloy ang iba pang sasabihin ng bata at ito'y napaluha.

Nabagbag ang kalooban ni Tonyo sa inanyo ng bata. Naniwala siyang ito'y hindi likas na masama. Kaya't muli niyang inusisa.

—Tagasaan ka ba at bakit mo naisipang pag-aralan ang napakasamang gawaing iyan? —patuloy na pag-uusisa ni Tonyo sa bata, at ito'y inakbayang papálayo sa mga taong noo'y nangakapaligid sa kanila na parang nakakita ng milagro.

—Ako po'y taga-Kainta at kung kaya naisipan kong gumawa ng ganito'y dahil sa...

—Dahil sa ano? Sige, sabihin mo sa akin!

—Ang akin pong ina'y maysakit at ibig ko siyang matulungan.

—E, bakit di ka magbanat ng buto at ang pandurukot ng bulsa ng may bulsa ang inaatupag mo?

—E wala nga po akong mapasukang hahanapbuhay pagka't wala naman akong dunong na maipagmamalaki. Hindi po ako nakatuntong man lamang ng paaralan, pagka't maliit pa raw ako nang kaming mag-ina'y... —hindi na naman natuloy ang sasabihin at muling napaluha.

—Nang kayong mag-ina'y ano? —awang-awang tanong ni Tonyo sa bata.

—Iwan po ng aking ama!

Ibigin mang magpatuloy ni Tonyo ng pagtatanong sa bata ay di nito nagawa. Parang walang katagang lalabas sa kanyang mga labi. May isang bagay na parang itinudla sa dibdib ni Tonyo. Naramdaman niyang ito'y kumirot. Pinawisan siya ng malamig. Nanlambot ang kanyang katawan at nangalog ang mga tuhod. Matagal-tagal ding nanatili ang pagtitinginan nila ng batang iyon na wala silang imikan.

Pamayamaya'y inakbayan ni Tonyo ang bata at muling inilayo sa pook na iyon. Nang sila'y makalayo na'y dumukot sa bulsa at inabutan ni Tonyo ng lilimahing pisong papel ang bata. Pinangaralan iyon at binantaang kapag nakita pang muli sa gayong gawai'y ibibigay na sa pulis. At si Tonyo'y dali-daling umuwi ng bahay.

Nang gabing yao'y pawang maiitim na alalahanin ang pumasok sa isipan ni Tonyo. Naaalaala niya ang kanyang iniwang mag-ina. Tila tuksong ayaw magpatantan sa kanyang kaluluwa ang mga ito. Kaya, nang mapahimbing na ng tulog si Minang ay maingat na iginayak ni Tonyo ang kanyang mga kagamitan at pumanaog ng bahay. Isang maikling liham ang iniwan nito para sa kalaguyo:

"...**Ngayon ko napag-isip-isip, Minang, na ang pamamalagi ko sa ganitong uri ng pamumuhay ay maáári lamang makapagturo sa aking asawa at anak ng masamang gawain,"** —ani Tonyo sa liham. **"Minang, di ko yata maatim na tiising di man lamang makatuntong ng paaralan ang kaisa-isa kong anak na si "Boy". Hindi ko yata matitiis na balang araw, dahil nga sa aking kapabayaan ay makitang hinahabul-habol ng ibang tao ang aking anak sa lansangan dahil sa pagkakasalang maaáring magawa nito dahil sa aking pagpapabayang katulad na nga nito. Patawad, Minang..."**

Madilim ang daang nilalakaran noon ni Tonyo, subali't parang tinatanglawan ng buwang nasa kabilugan. Kung maaari lamang ay liparin ni Tonyo ang sariling tahanan upang minsan pang makapiling ang kanyang butihing si Memang, at ang kanilang si "boy", na bukas-makalawa, kung magkaisip na't walang magisnang ama, ay di malayong mapatulad sa batang nandukot ng kanyang kalupi. (X)

MARAMING

Mapaggagamitan

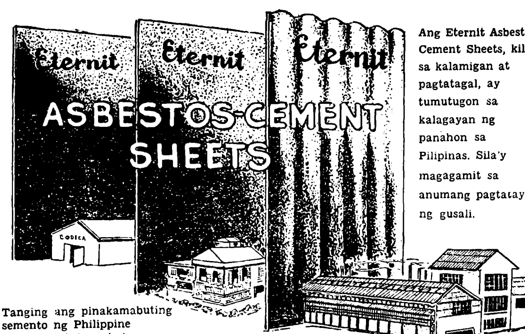

Ang Eternit Asbestos Cement Sheets, kilala sa kalamigan at pagtatagal, ay tumutugon sa kalagayan ng panahon sa Pilipinas. Sila'y magagamit sa anumang pagtatayo ng gusali.

Tanging ang pinakamabuting semento ng Philippine Portland at inangkat na mataas na uring himaymay ng asbestos ang ginagamit sa pagyari ng Eternit Sheets.

Tanungin ang inyong arkitekto. Nalalaman Niya

Ang Eternit Asbestos Cement ay mura kaysa ibang "matitibay na sangkap" sa pagbububong *

Eternit CORPORATION

AGENTS: **THEO. H. DAVIES & CO., FAR EAST, LTD.** AYALA BLDG., MANILA
AMON TRADING CORPORATION BONIFACIO DRIVE, PORT AREA, MANILA

* *Sumulat at humingi ng mga prueba*

Panlinggong PALAISIPAN ng BAGONG Buhay

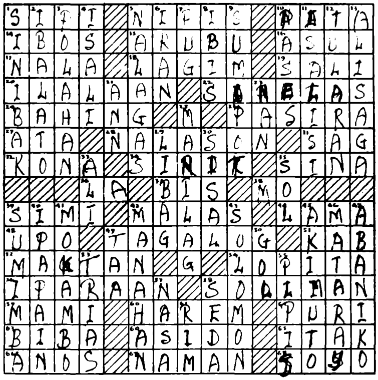

PAHALANG

1. Kopya
5. Kabaligtaran ng kapal
10. Mithi
14. Suman
15. Pelikula ng kagubatan
16. Bughaw
17. Pa... (patitlan)
18. Hilakbot
19. Lahok
20. Iuukol
22. Sapin sa paa
24. Atsing
26. Patungo na sa pagkapunit
27. Metal (kinaltas ang unang titik)
28. Nakalunok ng pamatay
31. Balakid (unang pantig)
32. Kulungan ng sanggol
34. Ik
35. Katagang panuring sa marami
36. Nota ng musika
37. Higit (huling pantig)
38. Katagang panghalip
39. Mga laglag na kanin
42. Masid
44. Pinuno ng estado ng Tibet (huling pangalan)
48. Likmo
49. Wikang pangbansa
51. Auto- kalesa
52. Bayan ni Lapu-lapu
54. Komikera sa radyo at puting-tabing
56. Ipalusot
58. Huling Raha ng Maynila
59. Tuklas na pagkain ni Mamon-luk
60. Tirahan ng mga asawa ng Datu
62. Yaman ng babae
63. Bigasang bayan (iniklian)
64. Likidong nakatutupok
65. Gulok
66. Nayon sa Los Banyos
67. Katagang pang-atas
68. Panimpla

PABABA

1. Tinilad
2. Iamot sa natalo
3. Komunista
4. Isama
5. Pigtal na
6. Ang kasalukuyang Persia
7. Lagot (unang pantig)
8. Baba
9. Dumating
10. Kapahintulutang nakasulat
11. Isaliwa
12. Gayahin
13. Balisa
21. Pangalang babae ng amerikano
23. Unlapi
25. Ubod ng ganda
29. Duming kumapit sa katawan
30. Uri ng himaymay
33. Pangalang moro
35. Isa pang nota ng musika
39. Tumungo sa simbahan
40. Gagawing umang
41. Tanyag na klub na dinalaw ni Lita Rio sa Amerika
42. Punong-tagapamahala ng Ospital Sto. Tomas
43. Ika-3 hari ng Israel
45. Pangalang hapones
46. Masalita
47. Pamaypay
49. May-akda ng "Mga pangunahing tauhang lalaki sa Noli ni Rizal" (pangtitik)
50. Gastos (huling pantig)
53. Senador na taga-Kabite (gitnang pangalan)
55. Yupi
57. Nandoon
58. Madulas at pinong kayo
61. Ka... (pangalang di-binyagan)

TINGNAN ANG TUGON SA SUSUNOD NA LINGGO

Sagot sa Nakaraan

I	S	I	P	■	I	M	B	I	■	B	A	N	G	A
S	A	K	O	■	P	A	I	N	■	I	P	A	I	N
L	A	L	A	■	A	N	T	I	■	L	I	G	I	D
A	N	I	T	A	■	I	B	U	K	A	■	A	T	A
■	■	■	S	M	B	■	I	T	A	O	B	■	■	■
S	I	T	■	B	A	L	T	A	O	■	A	P	A	K
A	N	I	T	O	S	■	■	N	■	■	B	A	S	A
M	A	G	I	N	O	T	■	G	E	N	E	S	I	S
A	N	I	M	■	■	A	■	■	T	I	L	A	O	K
R	I	B	O	■	A	L	P	I	N	E	■	S	N	O
■	■	■	N	A	S	I	O	■	A	B	O	■	■	■
U	P	A	■	P	A	S	M	A	■	E	L	I	S	A
S	I	S	N	E	■	M	A	Y	A	■	I	T	A	K
A	S	N	A	N	■	A	D	A	N	■	B	I	B	A
D	A	O	N	G	■	N	A	N	G	■	O	K	A	Y

Mga nanalo sa PALAISIPAN noong Agosto 5

1. *Bb. Tomasa Valderrama* — Cash Dept., Central Bank, Maynila.
2. *Ireneo T. Cadsawan* — 939 Dakota Int., Malate, Maynila
3. *Gng. Isidra Topacio* — Bayang Luma, Imus, Kabite
4. *Bb. Pacencia Leoncio* — Pulo, Barihan, Malolos, Bulakan
5. *Gng. Natividad Madriñan* — Paeta, Laguna

Magsisitanggap sila ng tigalawang buwang walang bayad na suskripsion ng Panglinggo ng BAGONG BUHAY.

Ipadala ang lahat ng sagot, sa: **PALAISIPAN, Magasin ng BAGONG BUHAY, 920 Lepanto, Sampalok, Maynila.**

(Ang mga ipadadalang sagot na wala sa pangalan ng **PALAISIPAN** ay hindi pahahalagahan. * Ang mga nagsipanalo na sa **PALAISIPAN** na wala pang tatlong buwan ang nakalilipas magbuhat, nang malathala ang mga pangalan ay hindi pahahalagahan.)

Kuwento Ni Mabuti

(Karugtong ng nasa pah. 12)

niin ang nakababatid na siya'y hindi balo.

Walang pag-aalinlangang ang lahat ng maririkit niyang pangarap ay nakapaligid sa batang iyon. Isinalaysay niya sa amin ang mga katabilan niyon, ang palaki nang palaking mga pangarap niyon, ang nabubuong layunin niyon sa buhay. Minsan tila hindi namamalayang nakapagpahayag ang aming guro ng isang pangamba: ang pagkatakot niyang baka siya hindi umabot sa matatayog na pangarap ng kanyang anak. Malibai sa iilan-ilan sa aming pangkat ang paulit-ulit niyang pagbanggit sa kanyang anak ay isa lamang sa mga bagay na "pinagtitiisang" pakinggan sapagka't walang paraang maiwasan iyon. Sa akin, ang bawa't pagbanggit na iyo'y nagkaroon ng bagong kahulugan sapagka't noon pa ma'y nabubuo na sa aking isipan ang isang hinala.

Sa kanyang mga pagsasalaysay ay nalaman namin ang tungkol sa kaarawan ng kanyang anak, ang bagong kasuotan noong may malaking lasong pula sa baywang, ang mga kaibigan noong mga bata rin, ang kanilang mga handog. Ang anak niya'y anim na taong gulang na. Sa susunod na tao'y magsisimula na iyong mag-aral. At ibig ng guro naming maging manggagamot ang kanyang anak — at isang mabuting manggagamot.

Nasa bahaging iyon ang pagsasalita ng aming guro nang ang isa sa mga batang lalaki sa aking likuran ay bumulong: "Gaya ng kanyang ama!"

Narinig ng aming guro ang sinabing iyon ng batang lalaki. At siya'y nagsalita.

"Oo, gaya nga ng kanyang ama," ang wika niya. Nguni tumakas ang dugo sa kanyang mukha habang sumisilay ang isang pilit na ngiti sa kanyang labi.

Iyon ang una at huling pagbanggit sa aming klase tungkol sa ama ng batang may-kaarawan.

Natiyak ko noong may isang bagay ngang nalisya sa buhay niya. Nalisya nang ganoon na lamang. At habang nakaupo ako sa aking luklukan, may dalawang dipa lamang ang layo sa kanya, kumirot sa puso ko ang pagnanasang lumapit sa kanya, tanganan ang kanyang mga kamay gaya ng ginawa niya ng hapong iyon sa sulok ng silid-aklatan, at hilinging magbukas ng dibdib sa akin. Marahil, makagagaan sa kanyang damdamin kung may mapagtatapatan siyang isang tao man lamang. Nguni ito ang sumupil sa pagnanasa kong yaon: ang mga kamag-aaral kong nakikinig nang walang ano mang malasakit sa kanyang sinabing "Oo, gaya nga ng kanyang ama", habang tumatakas ang dugo sa kanyang mukha.

Pagkatapos, may sinabi siyang hindi ko na malilimutan kailanman. Tiningnan niya akong buong tapang na pinipigil ang panginginig ng mga labi at sinabi ang ganito: "Mabuti... mabuti! Gaya ng sasabihin nitong si Fe — Iyon lamang nakararanas ng mga lihim na kalungkutan ang maaáring makakilala ng mga lihim na kaligayahan. Mabuti, at ngayon, magsisimula tayo sa ating aralin..."

Natiyak ko noon, gaya ng pagkakatiyak ko ngayon, na hindi akin ang pangungusap na iyon, ni sa aking mga pagsasalita, ni sa aking mga pagsusulat. Nguni samantalang nakatitig siya sa akin nang umagang iyon, habang sinasabi niya ang pangungusap na iyon, nadama kong siya at ako ay iisa. At kami ay bahagi ng mga nilalang na sapagka't nakararanas ng mga lihim na kalungkutan ay nakakakilala ng mga lihim na kaligayahan...

At minsan pa, nang umagang iyon, habang unti-unting bumabalik ang dating kulay sa kanyang mukha, muli niyang ipinamalas sa amin ang mga natatagong kagandahan sa aralin namin sa Panitikan: ang kariktan ng katapangan, ang kariktan ng pagpapatuloy ano man ang kulay ng Buhay.

At ngayon, ilang araw lamang ang nakararaan buhat nang mabalitaan ko ang tungkol sa pagpanaw ng manggagamot na iyon. Ang ama ng batang iyong marahil ay magiging isang manggagamot din balang araw, ay namatay may ilang araw lamang ngayon ang nakalilipas. Namatay at naburol ng dalawang araw at dalawang gabi sa isang bahay na hindi siyang tinitirahan ni Mabuti at ng kanyang anak. At naunawaan ko ang lahat. Sa hubad na katotohanan niyon at sa buong kalupitan niyo', naunawaan ko ang lahat ...

(X)

Dalisay na Pampalamig

sa LAHAT ng pagkakataon!

Lasapin ang Pananabik ng Panlasa sa pag-inom ng ROYAL TRU-ORANGE

Isinabotelya ng ROYAL SOFT DRINKS PLANT—Ari at Pinamamahalaan ng SAN MIGUEL BREWERY

Karapatdapat
Ipakipaglaban!
Sa tingin lamang ay kilala na ng marunong humitit ang mabuting sigarilyo—tulad din ng marunong pumili ng mainam na panoorin na nakatitiyak sa kagandahan ng "The Prince Who Was A Thief" ng U-I na tinatampukan nina Tony Curtis at Piper Laurie at malapit nang itanghal sa Times Theatre.
NANGUNGUNA SA PAGPAPASIGLA!
Pakinggan ang sumusunod na mga palatuntunan tuwing Miyerkoles sa DZPI: "Remote control broadcast" ng Novena sa Our Mother of Perpetual Help sa Simbahan ng Baclaran mula sa ika-6:00 hanggang ika-6:30 N.G. at ika-7:00 hanggang ika-7:30 N.G. at "Buhay Ng Mga Poon" mula sa ika-6:30 hanggang ika-7:00 N.G.
BUCCANEER
VIRGINIA
Cigarettes